

Posudek diplomové práce

Alexandra Houžvíková:

Metafora zrůdy a bláznivé ženy jako narativní strategie v literatuře psané ženami

Práce diplomantky je pokusem prověřit, zda jsou metafory zrůdy a šílené ženy, které jsou feministickou literární a kulturní kritikou (hl. Gilbert – Gubar) identifikovány v anglo-americké ženské literární tradici jako způsoby zobrazení umožňující subverzi konvenčního či normativního socializování ženy v literatuře, užívány i spisovatelkami v české literární tradici.

Práce se nejen dělí, ale i poněkud rozpadá na dvě části. První je věnována angloamerické ženské literární tradici. Tato část pracuje se zrůdou i „bláznivkou“ téměř jako s dogmatem, interpoluje radikální interpretační zjištění feministické kritiky až do procesu geneze literárního textu (kterou málo rozlišuje od vlastní interpretace); do podoby záměrně používané strategie (viz např. s. 13). Tak se podle diplomantky zejména archetypální román Mary Shelley *Frankenstein* stává modelem, který je možné číst v literatuře psané ženami nejen v 19. století, ale také v průběhu dvacátého a dodnes. Dokazující interpretace, které si vybírají (není vysvětleno podle jakého klíče) jednotlivé autorky a díla anglicky psané literatury, trpí nevyrovnanou propracovaností (např. novela *Svatebčanka* C. McCullers je mnohem citlivěji, ve vztahu k příběhu a psychice hlavní hrdinky, interpretována než její *Ballada o smutné kavárně*, která se stává v interpretaci diplomantky tezovitým, klišovitým příběhem dvou transgenderů a jednoho maskulinního macho zločince – ačkoli v baladickém příběhu mohou být genderové zvláštnosti hlavních postav stejně dobře vnímány jako pouze doprovodné rysy v tragice genderově jakýchkoli, nevyvážených a neopětovaných lásek).

Ačkoliv autorka práce chce pracovat se dvěma metaforami – zrůdy a bláznivky (pro tuto metaforu je archetypálním dílem *Jane Eyre*, v jehož interpretaci však diplomantka nezvládá dostatečně vysvětlení Janina osvobození se od „dvojníka“ – bláznivé Berty: chvílemi se zdá, že Jana Bertu zapuzuje, aby mohla fungovat v „normálním světě“ a zvládla nároky konvencionalizovaného ženství; chvílemi zas naznačeno, že s duchem Berty vlastně žije dále, a to s Rochesterem mimo konvencionalizovaný svět?) – v dílčích interpretacích jí obě často splývají, aniž by to dostatečně reflektovala. To je např. případ interpretace románu Sylvie Plath *Pod skleněným zvonem*, v jehož výkladu je subverzivnost eventuální práce s oběma metaforami značně zúžena, navíc až zjevně zmanipulována – Ester se **neuchyluje** do schizofrenie jako strategie sebeosvobození! Ester, kvůli (snad) pocitu vlastní ženské zrůdnosti, jí opravdu bezmocně propadá; je pak jen dílem šťastné náhody, že potkává psychiatricku, která jí dá jasně najevo, že její pocit ženské zrůdnosti může být vyvolán sociálním tlakem – jak v Americe 50. let skutečně byl – a že proti tomuto tlaku je možné bojovat.

Velmi citlivým využitím metafory šílenství jako vzorce ženského sebehledání je v 1. části práce interpretace *Zlatého zápisníku* Dorris Lessing.

V 2. části práce autorka postupuje mnohem literárně (i literárně historicky) poučeněji, a proto úspěšněji. V analýzách prací Sumína, ale i Jesenské či Svobodové de facto zjišťuje – podle mne velmi relevantně – že metafory šílenství či zrůdnosti nejsou používány jako strategie sebeosvobození (u Sumína jde o obrazy či záznamy „šílení“ hrdinek jako výsledků krutých sociálních tlaků); případně paradoxně (vzhledem ke zjišťované méně radikální profilaci českého ženského psaní), že „šílená“ jinakost či sebeobjekce je u některých postav textů z přelomu století absolutní a „vítězná“ (Svobodové povídka Sverepá Meluzína, Jesenské Mimo svět). Paralela mezi románovým světem Carter a Chase je zajímavá.

Škoda jen že Závěr práce dostatečně jasně zjištění české části práce nevysvětluje a neakcentuje.

Doporučuji práci k obhajobě (a k vysvětlení naznačených sporných otázek).

Eva Kalivodová

PhDr. Eva Kalivodová, Ústav translatologie a Centrum genderových studií FF UK.

9. 9. 07